

Varga Diána

MANGÓ

– Ha jól emlékszem, tegnap ilyenkor éppen esett az eső. Egy könyvesbolt előtt álltam, behúzódtam az eresz alá, egy eladónő a könyvborítókról törölgette a vizet. Egymásra mosolyogtunk: a könyveknek nem szabad vízeseknek lenniük – mondta az egyik nő.

A két nő egy üres kávéházban ült, a pincér mindkét kezét hátrátéve, a falnak támaszkodva pihent. Egészen közel állt hozzájuk.

– Tegnap, amikor esett az eső, a piacon álltam a gyümölcsös előtt. A standon még-regzöld papaja, érett mangó hevert halomban, patakokban csorgott róluk a víz. Különös volt, mintha minden megtisztult volna, olyan élesek voltak a színek. Álltam az esőben, a hajam csuromvizesen tapadt a hátamra, és észrevettem, hogy egy férfi a mellemet nézi – mondta a másik nő. Mélyen dekoltált ruhát viselt.

A pincér kinyitotta a szemét. Az első nő, az idősebbik, a kávéjába bámult.

– Téged mindig is az vonzott, ami furcsa – mondta. – Miután elállt az eső, hazasiettem, hogy a szobába telepítsem a kaktuszaimat. Nem tesz jót nekik ez a sok eső. Félek, még kirohadnak.

– A dolgoknak nem tudhatjuk előre a végeredményét – nevetett a dekoltált ruhás nő. – Amikor kétéves voltam, belefordultam egyszer egy nagy tó vizébe. Ott álltam fejjel lefelé a víz alatt, élesen láttam az eget, a part menti fákat, és fulladoztam. Aztán kihúztak, és azóta itt vagyok.

– Én láttam már csecsemőket, akiket az anyjuk a fürdővízben felejtett. A világ veszélyesebb, mint gondolnád, megbánhatod, ha folyton engedsz neki.

A pincér a dekoltált ruhás nő elé tette a megrendelt fagyalattortát.

– De a fő cél mégiscsak az érzékelés – mondta az teli szájjal. – Minden ízettel érezned kell, különben nem vagy több egy lepréselt orchideánál.

A pincér visszaállt a helyére.

– Kislány koromban láttam egyszer egy tavat tengernyi hatalmas vízirózsaival – mondta az idősebb nő. – Eszembe jutott, hogy milyen lenne beleülni egy vízirózsa közepébe. De egészen biztosan elsüllyedtem volna. És akkor rájöttem, hogy a valóság fájdalmas, ha ködbe burkolja a körvonalakat.

– Miért, ki vagy, hogy őrizgesd magad?

– Muszáj, hogy különb legyek, mint mások... Ha nem tudnám a növényeim nevét, azt se tudnám, hogy létezem.

Az idősebb nő lopva a pincérre nézett.

– Szeretnék én is elmenni egyszer Indiába, mint a nagy Marcel de Perry, aki látta az összes orchideát, ami csak ott nő a Saint-Rechereau oldalában – suttozta. – De addig is vettem egy botanikai könyvet. Fényképek is vannak benne. Vagy te nem látod értelmét az efféle tevékenységnek?

– Nem. Azt kell elfogadni, amivel az élet maga kínál – válaszolta a dekoltált ruhás nő, és kihúzta magát. – Mint ahogy az óriáskeréken is hol fön, hol lenn vagy, de mégis mindig ugyanabban a hajóban ülsz.

Hallgattak.

– Egyszer megismered majd a szédülést is. Onnan kezdve pedig csak lefelé tartasz. Tablettákat szedsz majd a szédülésre – mondta az idősebb nő.

A pincér immár nem titkolta, hogy őket nézi.

– A szédülés termékeny is lehet – sóhajtott a fiatal nő. – Vágyom a szédülésre, mert megvéd a bánattól. Ahogy a híres Louis Dachart mondja, „a bánat egy leples angyal, aki a fejedre ül, hogy ne halljad az élet hangjait”.

– Ez szép – mondta az idősebb nő, és megtörölte a szemét.

Aztán fizettek. Az idősebb nő ottfelejtette a táskáját. A pincér utána szólt, és miközben átnyújtotta neki a táskát, rámosolygott. Csúnya mosolya volt. A nő megköszönte a segítségét, és távozott.

Fábri Anna

MIKSZÁTH NŐALAKJAI

A XIX. századi magyar irodalomban rendkívül ritka a női főhős köré szerveződő regény, s ha akad is ilyen (mint az *ÖZVEGY ÉS LEÁNYA* vagy *A NŐVÉREK*), nem a női lélek, életfelfogás és életvitel mélyreható rajza, hanem valamiféle példázatosságra törő – és éppen ezért valójában általánosító, egyúttal oktató, moralizáló – elbeszélői irányultság uralja őket. Mindez nem jelenti azt, hogy a magyar írókat nem foglalkoztatták a magánélet kérdései, azt azonban igen, hogy az életnek e körei a múlt században kevés (vagy a nyugat-európaihoz képest kevesebb) egyénített vonással bírtak. Még az e tekintetben (a női életproblematika bemutatása tekintetében) legnagyobb szabású kísérlet: A *TENGERSZEMŰ HÖLGY* című Jókai-regény sem igen több, mint kiszámítottan megszerkesztett esettanulmány-sorozat. Másfelől éppen ez az egyetlen jelentősebb múlt századi magyar regény, amelyben egy női élettörténet az elbeszélői helyzetekben is hangsúlyozottan kettős, férfi és női szemszögből nézve jelenik meg. (Csak futólag említsem, hogy a századközéptől kezdve egyre népesebb írónői kör kísérletezett a sajátosan női élethelyzetek, életproblémák megjelenítésével irodalmunkban. Bár ezeknek elbeszélői értékét nem hasonlíthatjuk a mienkkel számos vonatkozásban rokon életvilágot tematizáló lengyel irodalom hasonló szándékú műveihöz, az azonban mégiscsak mulasztás, hogy mint becses művelődéstörténeti forrásokat mindaddig figyelemre sem méltatta őket a kutatás.)

Jókai – némiképp Jósika Miklós irodalmi útmutatását, azaz a romantika és a biedermeier ihletését követve: a nemtő és a múzsa, valamint a fúria, illetve a démon képzetekhez kötődve – a nőket következetesen mint a férfiéletek meghatározóit léptette föl műveiben. Eleinte férfi és nő kapcsolatában a tudatos választás (azaz a választás szabadságának) lehetőségét hangsúlyozta, később azonban egyre inkább a választások sorsszerűségét. A tekintetben azonban az évek előrehaladtával sincs változás, hogy a romlás és dicsőség, erkölcsi pusztulás vagy tökéletesedés az ő írói világában szinte kizárólag a nőtől, a nő személyiségétől függ.